

leant. At miracula neutrum impediunt; quia non sunt ordinis universi universa perturbatio, sed suspensio alicujus effectus particularis, in casu particulari tantum; sic v. g. dum ignis parcebat tribus pueris in Babylonis fornace, in aliis locis non cessavit comburere.

3° Denique, praefata derogatio, divinam *non destruit Immutabilitatem*, quasi Deus, sic legibus suis derogando, retractaret voluntatem qua ab aeterno illas condidit. Miraculum enim, uti diximus, non est praeter ordinem universalissimum, seu non contingit praeter divinam praeordinationem; sed Deus uno et aeterno actu simul decrevit, et leges statuendas, et afferendas in tempore eisdem derogationes.

Sic igitur respondendum est iis quae opponuntur n° 103.

107. *Ad 1.* Non eadem est ratio ordinis moralis ac ordinis physici. Ordo physicus est ordo creaturarum ad invicem; ordo moralis est ordo voluntatis liberae ad Deum. Deus autem ordini voluntatis creatae ad seipsum derogare non potest, quia tunc creaturam eximeret a dependentia essentiali qua ad Creatorem suum refertur, quod prorsus est impossibile.

108. *Ad 2.* Non magis humana providentia impeditur per alicujus legis derogationem in uno casu particulari, ac in regno impeditur ne cives ad normam legum vivant, eo quod uni eorum aliqua dispensatio a principe, pro lege et casu particulari, concessa fuerit.

109. *Ad 3.* Ubi pares sunt rationes, Deus non tenetur semper legibus naturae derogare, quia finem suum multis aliis mediis obtinere potest. Cur enim, volens duos homines aequaliter dispositos convertere

ad fidem, non poterit, unum novo miraculo, alium simplici veterum miraculorum narratione, de veritate revelationis convincere? Insuper, etiamsi semper, ubi pares sunt rationes, ordini universali derogaret, ejus operatio non minus foret ordini physico ab eo statuto derogatoria, quamvis legi cuidam suae Providentiae, in ordine morali, esset consentanea.

110. *Ad 4.* Voluntas divina, instituendo ordinem physicum praesentem, non fuit ut nunquam ei derogetur, sed e contra. Ergo, huic ordini derogando, Deus voluntatem non mutat, sed implet potius.

QUAESTIO VI^a

Utrum religionis alicujus divinitas per miracula rite probetur?

111. *Resp.* Videri potest quod non.

Etenim, 1° Demonstratio per miraculum non fit nisi historice constet de facto ipso, quod allegatur tanquam miraculosum. Atqui id videtur impossibile. Illa siquidem facti existentia noscitur testimonio humano. Jam vero testimonium illud non confert nisi certitudinem moralem, quae probabilitatis limites non excedit, nec fidei religiosae potest sufficere.

2° Praeterea, judicandum est secundum ea quae communius contingunt. Atqui, saepius evenit testes decipi aut decipere quam fieri derogationes naturae legibus. Prius enim est tantum moraliter impossibile, et ideo quandoque accidit testes aut decipi aut decipere, ut testatur experientia; posterius vero est physice impossibile, et quotidianae observationi contradicit.

3° Praeterea, testes qui referunt v. g. mortuos non resurgere, sunt multo numerosiores illis qui referunt talem mortuum, puta : Lazarum, resurrexisse. Sed testes multo numerosiores jus habent ut potius credantur.

5° Praeterea, etiamsi certissime constaret de factis allegatis, necessarium esset, insuper, ut clare ostenderetur illa esse miraculosa, seu ex viribus naturae occultis non prodiisse. Atqui id nemo praestabit, nisi cognoscat quousque se extendunt vires naturae occultae, quae cognitio omnibus est impervia.

5° Praeterea, inter vires naturae occultas, adnumeranda sunt virtus imaginationis, necnon fluidum electricum ac magneticum, quorum effectus hodie in phaenomenis nonnullis recenter observati, praesertim somnambulismi ac hypnotismi, olim ab omnibus veluti miraculosi habiti fuissent, et nunc mere naturales existimantur. Ergo nihil obstat quominus facta, quae passim uti miracula traducuntur, scientiarum progressibus reducantur ad proportionem naturales.

6° Praeterea, ut nulla circa factum miraculosum relinquatur dubitatio, oporteret convenire viros quam plurimos in scientiis physicis peritissimos, qui, et tempus et locum et spectatores et subjectum miraculi determinarent, et imo ejusdem miraculi iterationem, quoties libuerit, possent exigere. Atqui in omnibus factis, quae uti miracula proferri solent, praefatae conditiones nunquam verificantur, nec sperare licet eas unquam verificandas; sed thaumaturgi suo arbitrio elegerunt et locum et tempus et spectatores et subjectum miraculi. Ergo de miraculo patrato nunquam satis constat. Ita Renan, *Vie de Jésus : Introduction*.

7° Praeterea, dato quod semel constiterit facta allegata et revera contigisse, et esse miraculosa, nunquam certi erimus ea esse divinitus patrata. Existunt enim, ipsis Catholicis fatentibus, spiritus creati quorum virtus naturalis in immensum vires naturae physicas, necnon humanam industriam excedit. Atqui id omne quod asseritur miraculosum, hujusmodi agentibus tribuere licet; et, hoc posito, jam immerito affertur tanquam Dei ipsius testimonium.

8° Praeterea, etiamsi aliquod miraculum certo et divinitus patratum fuisset, nunquam evidenter appareret connexio logica inter divinitatem miraculi, et divinitatem religionis in cujus favorem invocatur. Sicut enim Deus cooperatur consecrationi eucharisticae, etiam ex intentione mala a malo sacerdote peractae, quin hanc perversam ministri intentionem approbet, sic, non repugnat eum patrati alicujus miraculi, quod falsae religionis praedicator in sui favorem adduceret, cooperari, quin velit hanc falsam religionem suo testimonio confirmare; quia alios fines legitimos sibi proponere potest.

112. Sed contra est quod Conc. Vatic. sic definivit (*Sess. 3 De fide, can. 4*): « Si quis dixerit... miracula « certo cognosci nunquam posse, nec iis divinam religionis christianae originem rite probari; anathema « sit. »

Ad cujus evidentiam, praenotandum est quid sit veritas miraculi historica, quid philosophica, quid relativa. Constat veritas historica miraculi, quando constat veram esse narrationem facti quod pro miraculo assumitur. Constat veritas philosophica, quando constat illud factum verum esse miraculum, et qui-

dem divinitus patratum, seu : vel a Deo solo, vel ab aliquo agente supra-humano, Deo specialiter mandante et approbante. Constat ejusdem veritas relativa, quando apprehenditur certa connexio inter divinitatem miraculi et divinitatem religionis, eo quod miraculum evidenter appareat habendum esse tanquam Dei ipsius testimonium in alicujus religionis favorem.

113. Quibus positis, dico 1°: *Ubi alicujus miraculi constat veritas historica, philosophica et relativa, praestat certum revelationis factae argumentum.*

Quae conclusio a nemine negatur, et facile probatur, tum ex natura facti, tum ex communi sensu.

Prob. 1° *Ex natura facti.*

Positis enim praedictis conditionibus, jam Deus ipse testatur veritatem religionis, non formaliter quidem, hanc propriis terminis enuntiando, sed aequivalenter; sicut rex, apponens sigillum suum alicui scripto, eo ipso testificatur scripturam hanc fideliter exprimere proprios suos conceptus, quos alteri patefacere intendit. Atqui nullum esse potest divinum testimonium de re falsa. In homine, prolatio erronea aliquando a formali mendacio excusatur, propter invincibilem ignorantiam, vel defectum advertentiae. At in Deo omniscio et omnia advertente, prolatio erronea esset semper verum mendacium; quod, in Ente summe sancto et veraci, manifestam includit contradictionem.

Prob. 2° *Ex communi sensu.*

Adest in omnibus innata propensio ad fidem adhibendam doctrinae divinis miraculis confirmatae; et haec propensio:

a) ita est *universalis*, ut, apud omnes populos,

allegari soleant miracula in gratiam variarum religionum positivarum;

b) ita est *invincibilis*, ut omnes, statim atque agnoverint verum miraculum divinitus factum in favorem alicujus religionis, statim convincantur, et nullus obsequi detrectet nisi, aut negando certitudinem historicam facti allegati, aut in dubium revocando ejus miraculositatem, aut asserendo illud non divinitus esse patratum, sed posse attribui diabolo, aut saltem non fuisse in favorem religionis datum. Jam vero, quomodo Deus, cujuslibet universalis et invincibilis propensionis auctor, talem dedisset, cujus effectus unicus esset nos in errorem inducere?

114. Dico 2°: *Certo quandoque constare potest veritas historica miraculi.*

Haec veritas nititur testimonio humano. Testimonium autem humanum, quoties adsunt conditiones in logica requisitae, veram generat certitudinem, etiamsi versetur circa factum miraculosum. Si enim non generaret certitudinem, id proveniret, vel ex eo quod est testimonium humanum, et hoc non, alioquin induceretur scepticismus historicus; vel ex eo quod est de facto miraculoso; nec illud posterius dicere licet.

Etenim, 1° miracula sunt in se eventus naturales in certo ordine sibi succedentes; v. g. resurrectio mortui coalescit ex tribus: hic homo vixit, hic homo mortuus est, hic homo nunc vivit. Porro singuli hujusmodi eventus, necnon ordo juxta quem sibi invicem succedunt, tam possunt constare testimonio humano, quam quilibet alius eventus sensibilis et publicus. Ergo miraculositas facti non obstat quin, ex testimonio, eadem

gaudeat certitudine ac eventus naturalis non miraculosus.

Etenim 2° miracula sunt facta extraordinaria, quae majori attentione observantur, et quae, ubi in favorem religionis passionibus odiosae fiunt, minus libenter admittuntur. Ergo, si adsint conditiones requisitae, testimonium humanum ea referens majorem merebitur fidem, ac ubi versatur circa alia facta non miraculosa.

115. Dico 3° : *Certo constare potest aliquod factum esse miraculosum.*

Ibi loquimur de miraculo quoad nos. Hoc autem sensu illud factum dicitur miraculosum, quod nec procedit ex fatali entium creatorum activitate, nec ex activitate libera hominis, sed ex agentis supra-humani interventu manifesto. Atqui possumus quandoque, absque dubio, cognoscere aliquod factum esse hujusmodi.

a) Possumus certo scire illud non provenire ex fatali activitate entium creatorum. Duo enim apud omnes pro exploratis habentur, nempe : 1° revera dari hujusmodi activitatem quae, positis iisdem circumstantiis, eosdem invariabiliter producit effectus ; est quippe illa fides in legum naturae universalitatem et constantiam, in omnibus hominibus invincibilis, et omnis inductionis principium ; 2° nos aliquas saltem harumce legum cognoscere ; quis enim ignorat v. g. hominem lingua orbatum non posse loqui, mortuum non posse resurgere, aquam non posse solo imperio in vinum converti, quinque parvulos panes non posse ad plura hominum millia saturanda sufficere ? etc., etc. Unde : posita illa naturae constantia et co-

gnitione, certo aliquando judicare possumus, in talibus circumstantiis, talem effectum esse naturaliter producendum, aut naturaliter non esse producendum. Ergo, quoties effectus naturaliter producendus revera non producitur, aut producitur effectus naturaliter non producendus, pro certo tenendum est id explicari non posse per fatalem creaturae activitatem.

b) Possumus etiam certo scire factum non debere tribui liberae hominis activitati et industriae, scilicet : ubi nullius hominis activitas intervenit, aut intervenit quidem, sed per operationem facto explicando prosumus improportionatam : v. g. si ad brachii extensionem mare dividatur ; si solo vocis imperio sol sistat ; aut si graviter decumbens, per manus impositionem subito sanetur. Ergo potest quandoque pro certo teneri, nec ex fatali entium creatorum activitate, nec ex libera hominis operatione aliquod factum procedere ; ac proinde illud per manifestam alicujus agentis supra-humani interventionem peractum esse ; secus daretur effectus sine causa, et hoc sufficit ut constet facti miraculositas.

116. Dico 4° : *Certo etiam constare potest aliquod miraculum fuisse divinitus patratum.*

Miraculum illud dicitur divinitus patratum, quod vel a Deo solo, vel a spiritu creato supra-humano, sed Deo specialiter mandante et approbante factum est. Porro veritas miraculi sic intellecta quandoque potest esse manifesta.

Haud repugnat equidem Angelos malos aliquos effectus praeter cursum legemque naturae manifeste producere, etiam in confirmationem falsae religionis, ac proinde Deo non mandante nec approbante ; sed id

non faciunt nisi Deo permittente. Deus autem, id permittens, simul dabit media deceptionem detegendi aut saltem probabiliter suspicandi, ita ut his miraculis non inducamur in errorem. Attenta enim hac, de qua diximus, innata, universali et invincibili propensione habendi miracula tanquam Dei ipsius testimonium, jam subjaceremus tentationi moraliter insuperabili, si, miraculo in favorem religionis falsae patrato, ejus diabolicam originem nullo signo detegere aut suspicari valeremus. Ergo, deficientibus quibuscumque signis quibus miraculum saltem suspectum appareat, certo judicandum est illud esse divinum; item a fortiori si adsint signa contraria.

117. Signa autem quibus secernuntur miracula divina a diabolicis, alia desumuntur ex substantia operis, alia ex ejus characteribus moralibus.

1° Considerando operis substantiam, affirmandum est uti divinum, omne miraculum quod est evidenter primi ordinis, seu excedens ordinem universalem totius naturae creatae, v. g. mortui resurrectionem.

2° Considerando operis characteres morales, miraculum est diabolicum, quoties doctrina, propter quam confirmandam fit, certo caret notis negativis revelationis, seu est manifeste falsa; aut quando in opere, aliquid inhonesti, aut incongrui, sive in fine, sive in effectibus, sive in mediis, sive in persona thaumaturgi deprehenditur. At, ubi ejusmodi indicia procul absunt, et, e contrario, omnia veritatem, puritatem, sanctitatem spirant; tunc, nisi quis divinam Providentiam neget, contendatque Deum velle hominibus illudere, indubie tenendum est miraculum esse divinum.

118. Dico 5°: *Quandoque certo constare potest*

miraculum habendum esse tanquam Dei ipsius testimonium in alicujus religionis favorem.

Ad hoc sufficit ut quandoque miraculum et religio ita ad invicem referantur, ut certo appareat prius esse confirmationem posterioris. Porro haec relatio quandoque clare percipitur, et quidem dupliciter: directe aut indirecte.

1° *Directe*, quoties thaumaturgus expresse Deum invocat ut testem, et in probationem miraculum profert; et tunc nulla difficultas.

2° *Indirecte*, quoties natura aut circumstantiae miraculi satis ostendunt Deum se exhibere ut testem; ad quod declarandum nonnulla exempla indicare sufficiet; nempe:

a) Ubi miraculum consistit in doctrinae ipsius sublimitate et sanctitate.

b) Ubi, praedicante praecone, super caput ejus coelum aperitur, et splendore miraculoso illum collustrat.

c) Ubi miraculum reperitur in ipsamet portentosa religionis, absque causis naturalibus, imo contra omnes causas naturales, propagatione et conservatione; — aut in fructibus sanctitatis eximiis quos gignit et qui omnem virtutem naturalem transcendunt; — aut in modo quo ejus cultores, divinae Providentiae interventu, proteguntur, vel quo ejus hostes viis prorsus extraordinariis puniuntur, etc..., etc.

Sic igitur respondendum est ad ea quae opponuntur n° 111.

119. *Ad 1.* Testimonium humanum debitis vestitum conditionibus, non moralem tantummodo, sed et absolutam generat certitudinem, qua excluditur omnis errandi possibilitas.

120. *Ad 2.* Judicando ex communiter contingentibus, potius standum est testimonio humano debitis vestito conditionibus et referente miraculum, quam pronuntiandum, propter observantiam quotidianam, factam non fuisse legibus naturae derogationem. Testimonium enim humanum, positis ponendis, nunquam fallit nec fallere potest; at observatio quotidiana non excludit possibilitatem miraculi, sed solummodo testatur illud non esse adeo frequens.

121. *Ad 3.* Qui asserunt mortuos non resurgere, non contradicunt testibus narrantibus alicujus mortui resurrectionem; quia nec primi testantur talem mortuum non resurrexisse, nec secundi negant legem generalem vi cuius mortui non resurgunt.

122. *Ad 4.* Ut quis iudicio positivo indicare possit omnes effectus naturaliter producibiles, habere debet perfectam virium naturae occultarum notitiam; sed ut iudicio negativo certo pronuntiet talem effectum non posse viribus naturae, etiam occultis, tribui, ipsi sufficit certa legis particularis, cui effectus contradicit, cognitio; quia eo ipso, ob legum naturalium constantiam, concluditur hunc ex nulla causa alia naturali procedere.

123. *Ad 5.* Imaginationis influxus prorsus impertinens est ad explicanda miracula in iis personis patrata quae frigidam imaginationem habent, aut quae de miraculo nequidem cogitant, nec ad explicanda miracula in parvulis, aut extra hominem in rebus inanimatis contingentia, v. g. panum multiplicationem, resurrectionem mortuorum, aquae conversionem in vinum. Insuper, vis illa imaginationis et ipsa suos habet limites. Numquid, v. g. poterit

dare visum caeco a nativitate, vel loquelam lingua orbato?

Phaenomena virium electricarum, magneticarum et etiam hypnotismi quae tantopere jactantur, multiplicibus indiciis apparent naturalia. Etenim, non obtinentur nisi praevis quibusdam operationibus determinatis, determinatas exigunt conditiones naturales, et in operante et in patiente, cum certo ordine et progressu sibi succedunt, arsque illa obtinendi studio et experientia acquiritur, perficitur et aliis transmittitur. At diversae omnino rationis sunt miracula, ut patet.

Demum, inter phaenomena quae objici solent, nonnulla reperire est quae interventum agentis suprahumani aperte supponunt, v. g. loqui lingua ignota, et quae, ex multis indiciis, merito diabolica reputantur.

124. *Ad 6.* Nemo sanus non videt, quam impia et blasphematoria sint quae congerit Renan circa modum cognoscendi miracula. Magna quippe impietas et inaudita blasphemia est affirmare: 1° Deum non posse religionem suam aliquo miraculo confirmare, quin prius praemoneantur et convocentur ad experimentum viri doctissimi; 2° nec posse ad nutum eligere locum, tempus, spectatores et subjectum miraculi; 3° donum patrandi miracula ita ab hominum pendere beneplacito, ut, quoties ipsis libuerit, iterum atque iterum eadem operari debeat thaumaturgus; 4° assensum denique Deo debitum suspendendum esse, donec annuerint viri illi, quos, veluti operationis divinae iudices, inducere non erubescit Renan.

Tandem, etiam historice constat thaumaturgos or-

dinarie proprio suo arbitrio non elegisse tempus, locum, spectatores et subjectum miraculorum quae patrauerunt. Quoties enim aegros ad se occurrentes in tali vel tali indifferenter loco et tempore sanabant!

125. *Ad 7.* Concedimus existere spiritus creatos homini superiores, qui miracula secundi ordinis patrare valeant; sed contendimus dari posse miracula primi ordinis, quae superant omnem virtutem creatam, et non deesse signa quibus diabolicam aut divinam caeterorum miraculorum originem discernamus.

126. *Ad 8.* Deus cooperando consecrationi ex mala intentione peractae, habet fines omnibus notos, ita ut neminem fugiat, Deum, tali cooperatione, perversam ministri intentionem nullatenus approbare. Quilibet enim fidelis optime scit Deum ideo cooperari consecrationi sacrilegae, ut efficacia sacramentalis verbis consecrationis servetur, et Ecclesia bono sacrificii non careat. At ubi miraculum certo divinum fieret in favorem religionis falsae, deficientibus quibuscumque deceptionis signis, ex nullo capite scire possemus Deum religionem approbare nolle. Ergo, tunc, Deus miraculo cooperans, ipse nos in errorem induceret.

QUAESTIO VII^a

Quid et quotuplex sit prophetia?

127. *Resp. I.* Sensu generaliori, dicitur prophetia omnis cognitio miraculosa, seu, omne miraculum intellectuale; prophetare autem est cognoscere et annuntiare ea quae sunt procul et remota a cognitione hominum, sive futura, sive praeterita, sive praesentia.

Sensu magis stricto, prophetia definitur: *Praedic-*

tio certa eventus futuri, cujus cognitio naturaliter non habetur.

Dicitur 1° *praedictio*, si enim consisteret tantum in cognitione miraculose habita, sed quae intra mentem occulta remaneret, esset revelatio solummodo, non autem revelationis nota.

Dicitur 2° *certa*, alioquin foret aut divinatio aut conjectura. Nemo autem dicitur propheta, quia divinando aut conjecturando verum quid praedixerit.

Dicitur 3° *eventus futuri*, quia ad illud objectum restringitur prophetia, secundum strictam significationem.

Dicitur 4° *cujus cognitio naturaliter non habetur*, id est, habetur praeter leges quibus regitur humanus intellectus.

Duplici autem modo cognitio eventus futuri obtinetur naturaliter. Primo modo: si eventus ille apprehendatur tanquam determinate praeexistens in sua causa creata, ex qua proditurus est; sic astronomus praedicit eclipsim. — Secundo modo: si eventus futuri cognitio accipiatur ab alio homine hanc naturaliter aut supernaturaliter habente. Hinc, non esset propheta, qui librum ab aliquo propheta exaratum et caeteris omnibus hominibus ignotum perlegeret, et perlecta divulgaret; nec ille qui in libro prophetico jam noto, per accuratiorem interpretationem, quaedam reperiret vaticinia huc usque nondum apprehensa. — Igitur cognitio futuri, quae neutro ex his duobus modis acquiritur, merito vocatur prophetica, quia fit praeter leges quibus regitur humanus intellectus.

128. *Resp. II.* Duplex distinguitur prophetia; quia su-